

Nr 263.

Av herrar **Törnkvist** i Karlskrona och **Jönsson** i
Revinge, *om viss ändring i lagen om polisväsendet
i riket.*

I det förslag till ny polislagen, som Kungl. Maj:t år 1925 förelade riksdagen, vilket i huvudsak blev antaget, föreslog bl. a. indragning av den åldriga fjärdingsmannainstitutionen. I sitt uttalande till riksdagen anförde utskottet bl. a.: »Utskottet har icke några anmärkningar att framställa mot själva den princip, varpå förslaget är byggt, nämligen att den lokala polisorganisationen göres till en kommunal angelägenhet, till vars bekostande staten bidrager allenast i sådana fall, i vilka nyregleringen ålägger kommunerna nya, med ökade utgifter förenade förpliktelser. Däremot har den närmare utformningen av organisationen i åtskilliga viktiga avseenden synts utskottet icke kunna godtagas. Medan utskottet icke haft någon principiell erinran mot förslagens reserv- och kriminalpolisorganisation, hava de ändringar, som i propositionen föreslagits i avseende å landsbygdens personalorganisation — — — synts utskottet innefatta allt för stora och omfattande omläggningar av nu förefintliga anordningar. — — — Vad först angår personalorganisationen å landsbygden har utskottet, såsom redan antytts, funnit en reform av behovet påkallad, men utskottet har icke kunnat bli övertygad om att man därvid bör gå så långt, att man helt avskaffar den nuvarande fjärdingsmannainstitutionen för att ersätta fjärdingsmännen med polismän, vilka skola hava att helt ägna sig åt sina befattningar.» I fråga om tillsättande av polispersonal säger utskottet, att det »icke velat föreslå några mera genomgripande ändringar i nuvarande tillsättningsordning utan med några smärre modifikationer bibehållit de kommunala representationernas rätt att välja fjärdingsmän». Med de sålunda utvecklade synpunkterna som bakgrund föreslog utskottet i polislagsförslagets 11 paragraf mom. 3 följande ordning vid tillsättande av fjärdingsman:

»Då innehavare av fjärdingsmansbefattning skall tillsättas, har landsfiskalen att avgiva yttrande angående de sökande med uttryckligt angivande beträffande varje sökande, huruvida landsfiskalen anser honom fullt lämplig för befattningen eller icke. Därefter skall i polisdistrikt, som består av en kommun eller del av sådan, kommunen förrätta val av fjärdingsman. Den sålunda valde skall av länsstyrelsen förordnas till fjärdingsman, där icke särskilda skäl annat föranleda — — —.»

Utskottet och även riksdagen sökte med denna formulering av bestämmelserna för själva valakten tillförsäkra de kommunala organen ett inflytande ifråga om själva valet av fjärdingsman, som avsågs bli av reell innebörd.

Att detta var meningen framhölls även av flera talare i debatten inom kamrarna, då utskottets förslag behandlades och godkändes. Man avsåg, så långt handlingarna visa, att ställa till det väljande kommunala organets förfogande den sakkunskap ifråga om aspiranterns lämplighet eller olämplighet för fjärdingsmannatjänst som landsfiskalen kunde tänkas besitta. Hans uttalande om vars och ens lämplighet för en sådan syssla skall föreligga innan det kommunala organet företager val. Sedan val skett, är det länsstyrelsen, som fattar beslut på grundval av vid valet föreliggande akter. Länsstyrelsen skall sålunda utnämna för befattningen den av det kommunala organet valde, därest landsfiskal före valet funnit den valde lämplig.

De många fall av motsättningar mellan kommuner och länsstyrelser, som yppat sig ifråga om tillsättande av fjärdingsmannatjänster, äro ägnade att tilldraga sig en viss uppmärksamhet. Kommunerna hålla på att förlora varje inflytande på tillsättande av fjärdingsmän ändock att lagstiftaren uttryckligen fränsagt att kommunernas rätt att välja fjärdingsmän bibehållits. Landsfiskalernas inflytande på frågan om tillsättning av fjärdingsman inskränker sig icke till vad lag säger, att de skola före valet avge uttryckligt uttalande beträffande vars och ens lämplighet; praxis visar upp fall då landsfiskal i särskild tjänsteskrivelse till länsstyrelsen, efter av kommunalt organ förrättat val inom sökandegrupp vari alla av landsfiskal förklarats lämpliga, särskilt nedkritiserat den valde och energiskt pläderat för annan sökande och sålunda ingripit i själva tillsättningsakten med mot förut som lämplig förklarad sökande antipatiska uttalanden och med framgång hos länsstyrelsen. Ett sådant förfarande, som verkar ödesdigert för de kommunala organens ställning som auktoritativa organ inom sin krets och med av lag tillerkänd valrätt, är icke avsett i lag. Detta underströks också i ett anförande av en av utskottets talesmän i andra kammaren 1925 i följande yttrande: »Utskottet har utgått ifrån, att landsfiskalens yttrande skulle inskränka sig till att han skulle förklara de sökande kompetenta eller icke kompetenta. Därvid är varje möjlighet utesluten att, därest kommunen själv har valt ibland dem som av landsfiskalen förklarats kompetenta, landsfiskalen, såsom nu så ofta sker, i efterhand kan förklara, att den valde icke kan godtagas.» Denna förklaring från utskottets talesman godtogs av den opposition i kammaren, som starkare ville gardera den kommunen tillerkända rätten att själv välja fjärdingsman. Praxis visar emellertid fall som ovan nämnts och därmed är också ganska klart att kommunernas av lag tillerkända roll vid valet håller på att äventyras. En sak är, att helt och hållet befria kommun från varje uppgift vid tillsättande av fjärdingsman; det ville emellertid riksdagen icke år 1925. Den befrielsen torde emellertid för kommunens anseende vara bättre än den osäkerhet ifråga om värdet av kommuns uttalade mening i val, som nu råder. Den osäkerheten bör icke upprätthållas. Den mening, lagstiftarna 1925 hyste, bör emellertid upprätthållas, nämligen, att val som av kommun företages skall fastställas av länsstyrelsen för så vitt valet skett bland dem, som av landsfiskal ansetts lämpliga. Med hänsyn till föreliggande erfarenheter vill det förefalla som om en ändring

av utav kommun på anförda grunder företaget val skulle kunna ifrågasättas ske blott genom överklagning hos länsstyrelsen. Med en sådan bestämmelse bör förknippas förbud för landsfiskal att utföra klagan i annan mån än att kommun till fjärdingsman valt person som av landsfiskal förklarats olämplig för sådan befattnings.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i § 11 Lag om polisväsendet att, då kommun väljer till fjärdingsman sökande, som av landsfiskal före valet förklarats lämplig för sådan befattnings, detta val skall av länsstyrelsen fastställas.

Stockholm den 22 januari 1932.

Algot Törnkvist.

Johan Jönsson.
